

Eettistä ilmoituskanavaa koskevat ohjeet

1. Johdanto

Laki Euroopan unionin ja kansallisen oikeuden rikkomisesta ilmoittavien henkilöiden suojelusta tuli voimaan 1.1.2023. Kysymys on EU:n ilmoittajansuojeludirektiivin (2019/1937), eli ns. whistleblower-direktiivin täytäntöönpanosta. Lainsäädännön tarkoituksena on varmistaa, että henkilö, joka työnsä yhteydessä havaitsee tai epäilee yleisen edun vastaista toimintaa erikseen määritellyillä EU:n tai kansallisen oikeuden aloilla, voi ilmoittaa asiasta turvallisesti.

Suojelun yleisenä edellytyksenä on, että ilmoittajalla on ilmoittamishetkellä perusteltu syy uskoa, että rikkomista koskeva tieto pitää paikkansa ja että tällainen tieto kuuluu lain soveltamisalaan. Tahallisesti vääriä tietoja ilmoittaneelle tai julkistaneelle voi tulla oikeudellisia seurauksia.

Tällä ohjeella määritellään ilmoittajansuojelulain edellyttämiä käytänteitä Kankaanpään kaupungissa. Lain säännökset ovat ensisijaisia tähän ohjeeseen nähden.

2. Soveltamisala

Ilmoittajansuojelulakia sovelletaan sellaisten henkilöiden suojeluun, jotka ilmoittavat ilmoittajansuojeludirektiivin liitteessä tarkoitetun Euroopan unionin lainsäädännön tai sen kansallisen täytäntöönpanolainsäädännön tai muun kansallisen lainsäädännön rikkomisista seuraavilla lainsäädännön aloilla (eräin poikkeuksin):

- 1) julkiset hankinnat lukuun ottamatta puolustus- ja turvallisuushankintoja;
- 2) finanssipalvelut, -tuotteet ja -markkinat;
- 3) rahanpesun ja terrorismin rahoittamisen estäminen;
- 4) tuoteturvallisuus ja vaatimustenmukaisuus;
- 5) liikenneturvallisuus;
- 6) ympäristönsuojelu;
- 7) säteily- ja ydinturvallisuus;
- 8) elintarvikkeiden ja rehujen turvallisuus sekä eläinten terveys ja hyvinvointi;
- 9) Euroopan unionin toiminnasta annetun sopimuksen 168 artiklan tarkoittama kansanterveys;
- 10) kuluttajansuoja;
- 11) yksityisyyden ja henkilötietojen suoja sekä verkko- ja tietojärjestelmien turvallisuus.

Lakia sovelletaan tekoihin tai laiminlyönteihin:

- 1) jotka on säädetty rangaistavaksi;
- 2) joista voi seurata rangaistusluonteinen hallinnollinen seuraamus; taikka
- 3) jotka voivat vakavasti vaarantaa lainsäädännön yleisen edun mukaisten tavoitteiden toteutumista.

Kankaanpään kaupungilla eettinen ilmoituskanava on sekä sisäisessä että ulkoisessa käytössä eli ilmoituksen epäeettisestä toiminnasta tai väärinkäytöksistä voi tehdä kaupungin henkilöstön lisäksi kuntalaiset ja ulkoiset sidosryhmät. Väärinkäytösepäily voi kohdistua yksittäiseen viranhaltijaan, työntekijään tai luottamushenkilöön tai esimerkiksi kaupungin palveluiden tuottamiseen, hankintoihin, sopimukseen tai päätöksentekoon.

3. Ilmoitusten käsittelyprosessi

Käsittelyryhmä

Kankaanpäässä ilmoitukset käsitellään Whistleblowing-käsittelyryhmässä, johon kuuluvat kaupunginjohtaja, hallinto- ja henkilöstöjohtaja ja talousjohtaja sekä JUKO:n I, JHL:N ja JYTY:n pääluottamusmiehet. Lisäksi käsittelyryhmään kuuluvat edellä mainittujen sijaiset, mikäli ilmoitus kohdistuu käsittelyryhmän ao. jäsenen tai hän on muuten estynyt osallistumasta käsittelyyn. Ryhmän sihteerinä toimii hallinto- ja henkilöstöjohtaja. Käsittelyryhmä on päätösvaltainen kolmen jäsenen läsnä ollessa kuitenkin siten, että vähintään yksi on työnantajan ja yksi henkilöstön edustaja.

Ilmoituksen tekeminen ja vastaanottaminen

Ilmoitus tehdään täyttämällä eettisen kanavan ilmoituslomakkeelle mahdollisimman tarkka kuvaus epäilystä. Ilmoituksen voi tehdä myös suullisesti. Ilmoittajan vastuulla on antaa asian edistämiseksi tarvittavat tiedot. Puutteellisia ilmoituksia ei voida käsitellä. Ilmoitukset voi tehdä valinnan mukaan joko täysin anonymisti tai omilla yhteystiedoilla.

Saapuneet ilmoitukset vastaanotetaan Whistleblowing-järjestelmään ja ilmoituksen saapuessa lähtee viesti ryhmän jäsenille. Mikäli henkilö ilmoittaa epäilystä Whistleblowing-käsittelyryhmälle tai sen yksittäiselle jäsenelle muuta kautta kuin sähköisen ilmoitusjärjestelmän, kirjataan ilmoitus ilmoituskanavaan sen käsittelyä varten. Vain kaupungin Whistleblowing-käsittelyryhmän jäsenillä ja ilmoitusten esikäsittelijöillä on pääsy ilmoituksiin ilmoituskanavan kautta. Jokaista ryhmän jäsentä sitoo salassapitovelvollisuus, jonka mukaisesti kaikki ilmoitukset on käsiteltävä luottamuksellisesti. Tutkimusprosessin aikana käsittelyryhmä voi pyytää tietoja ja asiantuntemusta muilta henkilöiltä. Tämä tapahtuu myös luottamuksellisesti.

Kaikkiin ilmoituksiin suhtaudutaan vakavasti. Ilmoituksen saatuaan käsittelyryhmä ryhtyy tarpeellisiin toimenpiteisiin ilmoituksen paikkansa pitävyyden selvittämiseksi ja tarvittaessa rikkomiseen puuttumiseksi. Ilmoittajalle toimitetaan vastaanottoilmoitus seitsemän päivän kuluessa. Tieto ilmoituksen johdosta tehdyistä/tehtävistä toimenpiteistä tulee antaa ilmoittajalle kolmen kuukauden tai perustellusta syystä enintään kuuden kuukauden kuluessa ilmoituksen vastaanottoilmoituksen toimittamisesta. Ilmoittajalle on myös annettava tieto ilmoituksen perusteella aloitetun selvityksen lopullisesta tuloksesta.

Ilmoituksen käsittelyn lopettaminen

Käsittelyryhmä voi tehdä päätöksen asian käsittelyn lopettamisesta, jos

- 1) ilmoitus koskee rikkomista, joka on ilmeisen vähäinen eikä edellytä asian paikkansa pitävyyden selvittämistä; tai
- 2) kyse on toistuvista ilmoituksista, jotka eivät sisällä rikkomista koskevaa merkittävää uutta tietoa verrattuna aikaisempaan ilmoitukseen, joka on jo asianmukaisesti käsitelty.

Ilmoittajalla ei ole valitusoikeutta päätöksestä.

4. Ilmoittajan suojele

Jos ilmoittaja ilmaisee aidon epäilyn, ei hänen tarvitse pelätä työnsä menettämistä tai minkäänlaisia muita seuraamuksia tai henkilökohtaisia haittoja ilmoituksen seurauksena. Ei ole merkitystä, erehtyykö ilmoittaja edellyttäen, että hän toimii vilpittömin mielin eli ei yritä tahallaan vahingoittaa toista henkilöä ilmoituksellaan. Ilmoituskanavan väärinkäyttö eli väärän tiedon tahallinen ilmoittaminen on sen sijaan vakava rikkomus, joka voi johtaa jatkotoimenpiteisiin.

Tarkoituksenmukaisuuden puitteissa ei-anonyymille ilmoittajalle tiedotetaan tutkimuksen väitteitä koskevista tuloksista samalla kuitenkin huomioiden niiden henkilöiden yksityisyys, joita vastaan väitteet on esitetty sekä muut luottamuksellisuuteen liittyvät seikat.

Rikoksista syytettäessä ilmoittajalle ilmoitetaan, että hänen henkilöllisyytensä voidaan joutua paljastamaan viranomaisen suorittaman esitutinnan ja oikeudenkäyntien yhteydessä

5. Tietojen poistaminen

Ilmoituskanavan kautta tulleet tiedot poistetaan viiden vuoden kuluttua ilmoituksen saapumisesta, jollei niiden säilyttäminen ole välttämätöntä tässä tai muussa laissa säädettyjen oikeuksien tai velvoitteiden toteuttamista varten taikka oikeudellisen vaateen laatimiseksi, esittämiseksi tai puolustamiseksi. Henkilötiedot, joilla ei selvästi ole merkitystä ilmoituksen käsittelyn kannalta, on poistettava ilman aiheetonta viivytystä.